anul I, nr. 2 1 martie 1937

PREDANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

CE E PREDANIA?

Una din cele mai mari primejdii cari ameninţă ortodoxia românească — şi cu ea însăş aşezarea spirituală a poporului nostru în structura lui intimă — este nevoia de „înoire" pe care o simt din ce în ce mai stăruitor anumite cercuri teologice de la noi. Dacă această nevoie s'ar face simţită numai în unele personagii ridicule, scăpate în bălăriile teologiei româneşti, cari s'ar simţi dezonorate dacă nu ar fi în stare să valorifice pe Fouillée sau chiar pe Ernst Haeckel pentru învăţătura dumnezeiască, chestiunea nu ar fi tocmai aşà de gravă. Se întâmplă însă că o problemă a „înoirii" există realmente în orice viaţă religioasă. Astfel încât o cercetare atentă a situaţiei, obligată a se ţine deopotrivă departe atât de „ştiinţificitatea" inovatorilor, cât şi de „ortodoxia" habotnicilor, e datoare să stabilească cu precisie sensul şi limitele acestei înoiri.

Imi îngădui să cred că, în ciuda frecvenţei şi gravităţii excepţionale a erorilor în cari a căzut neliniştea reformatorilor, există un îndreptar sigur, aş zice: infailibil, în problema „actualizării" bisericii; şi că numai ignorarea acestui îndreptar a făcut, aiurea şi la noi, posibile toate greşelile pe cari le-am trăit sau le ispăşim. Acest îndreptar este PREDANIA. Adică sfânta tradiţie a Bisericii.

1. Orice învăţătură religioasă, deci şi învăţătura lui Christos, este trăită de oameni. Trăirea aceasta, considerată în totalitatea ei spaţială şi timporală, constitue într'un fel viaţa însăş a învăţăturii. Căci învăţătura nu este un adevăr oarecare, pe care cineva l-a formulat odată, l-a săpat apoi într'o tablă de aramă şi l-a pus undeva sub sticlă, ca să se uite lumea la el — sau chiar să i se închine. Ci e mai degrabă ca o sămânţă; care e pusă în pământ, încolţeşte şi dă roadă. La învăţătura lui Christos se adaugă, deci, într'un fel, trăirea ei de către noi: ea nu mai este învăţătură pur şi simplu, ci învăţătura care a rodit în noi, învăţătură rodită.

Astfel fiind însă, învăţătura este un fapt, cu o istorie a lui, cu diverse momente cari se înscriu pe o curbă. Curba aceasta e însăş legea de desfăşurare a posibilităţilor cuprinse în învăţătură. Iar înscrierea la conştient, formularea diverselor momente, e ceia ce numim noi **predanie** sau **tradiţie**.

2. Dacă însă orice aşezare religioasă se defineşte prin învăţătura iniţială plus formula de identificare a creşterii ei, două primejdii ameninţă, permanent, o asemenea definiţie: a) *se poate ca o învăţătură să crească strâmb;* b) *se poate ca o învăţătură, chiar normal crescută, să fie fals formulată. Există oare garanţii împotriva unor asemenea primejdii, şi cari ar fi ele?*

Răspundem: în creştinătatea ortodoxă ele există. Si anume, iată-le: adevărurile religiei creştine ortodoxe nu sunt adevăruri individuale. Viaţa lor se desfăşoară într'o comunitate, — şi anume în comunitatea de iubire care este Biserica. Atâta vreme cât această comunitate de iubire funcţionează normal, este exclus ca creşterea învăţăturii să fie strâmbă.

Asta despre creştere. Dar formularea? Formularea se face, la noi, în sinoade, de către sinoade, plecându-se de la principiul absolut just că adevărul creştin, *chiar atunci când e vorba de înţelegerea cuvântului lui Christos* e de natură conciliară, *şi nu raţională — raţiunea individuală neavând nimic de spus într'o asemenea problemă. Cum însă un sinod funcţionând normal nu poate da formulări eronate, şi cum în biserica noastră există indicaţiuni precise în privinţa condiţiilor în cari trebue să funcţioneze un sinod, însemnează că noi putem şti care formulare e justă şi care nu.*

Garanţia creşterii drepte a învăţăturii şi a formulării juste a acestei creşteri stă, deci, în normalitatea funcţionării comunităţii de iubire şi a sinodului, normalitate care este suficient indicată în ortodoxie. Iar dacă, prin imposibil, asta nu e încă deajuns, atunci mai există încă o garanţie.

In adevăr: spuneam că viaţa, creşterea unei învăţături se înscrie pe o curbă. Curba aceasta, chiar dacă nu poate fi calculată, poate fi în orice caz desemnată, cel puţin pentru ceea ce se leagă cu trecutul. Fiecare moment al ei trebue să stea, structural, într'un raport organic cu toate celelalte, să se integreze în unitatea organică a curbei. Nu e locul să stăruim aci asupra chestiunii. Cine a făcut însă morfologie istorică sau mecanică, îşi dă seama cât de uşor e să stabileşti dacă un moment oarecare se integrează organic într'o curbă sau nu. Şi atunci problema e simplă: se integrează momentul, el poate fi acceptat; nu se integrează, — el trebue respins, înlăturat, ca unul ce introduce o anormalitate în curbă, un desechilibru în situaţie.

Cu alte cuvinte: garanţia valabilităţii creşterii învăţăturii, sau formulării acestei creşteri stă în *organicitatea ei, — adică în* concordanţa ei cu tradiţia.

3. Inaderenţa structurală a unui neam sau a unei culturi la o formulă de viaţă religioasă sfârşeşte, mai curând sau mai târziu, prin desprinderea acelui neam sau acelei culturi de religia respectivă. Ea poate luă însă, provizoriu, şi alte forme, cum ar fi de pildă încercarea de a reface învăţătura. Aşa au făcut, de pildă, protestanţii, — cari au luat drumul întoarcerii la origine.

Intoarcerea la origine este, însă, o operaţie imposibilă pentrucă ea însemnează pur şi simplu înlăturarea predaniei, adică ignorarea caracterului viu şi deci a creşterii învăţăturii. E ca şi cum, punând în pământ un bob de grâu şi părându-ţi-se ţie că a crescut rău, ai vrea să anulezi creşterea şi... să te întorci la bobul neîncolţit. Incercând întoarcerea la origine protestanţii ignorează faptul elementar că învăţătura lui Christos nu mai este astăzi ceea ce stă scris în Evanghelie, ci această Evanghelie aşa cum este ea înfăţişată de Biserică, adică de sfinţii părinţi, de sinoadele ecumenice, — cu alte cuvinte: Evanghelia trăită şi crescută normal în comunitatea de iubire a Bisericii.

4. Acum ştim însă ce e înoire: înoire nu poate să însemneze schimbare pur şi simplu, ci creştere firească. Introducerea luminii electrice în biserică o fi înoire, — dar creştere firească nu e. Pentru că lumânarea care arde în biserică nu este un instrument de luminare (altfel nu ar arde şi ziua!), ci o jertfă omagială. Şi nici retipărirea bibliei, ca promovare a religiozităţii, nu e creştere firească, — pentrucă nu biblia ne mântuleşte, ci Biserica.

Ştim, deci, acum ce e înoire firească, pentru că ştim ce e predania, măsura ori cărei înoiri, legea de creştere a învăţăturii creştine.

Nae Ionescu

Cărţile de Slujbă, isvor al predicii ortodoxe

Un isvor uitat şi chiar despreţuit, deşi esenţial. Din care pricină, predica de azi, este vagă, incoloră şi anemică.

Vagă în ce priveşte doctrina, incoloră în ce priveşte graiul şi anemică în ce priveşte influenţa.

Pentrucă, se pare, că tăinuitorii şi cuvântătorii de Dumnezeu, nu-şi dau seama, că în aceste cărţi sfinte, care împodobesc strana şi slujesc închinării Bisericii, se află cea mai limpede dovedire şi tâlcuire a dumnezeeştilor şi mântuitoarelor învăţături predaniste de Biserica noastră, ca unele ce au fost alcătuite de purtătorii de Dumnezeu Părinţii noştri.

In ele avem închegate într'un tot bine rotunjit, lăuntric, Sfânta Scriptură şi Sfânta Predanie.

Şi dacă s'ar întâmpla ca, Sfânta Scriptură să dispară, într'o zi, cu desăvârşire, noi am putea-o reconstitui, fără să smintim nimic, din Cărţile de Slujbă.

Toată dogmatica şi toată exegeza Bisericii sunt cuprinse în ele.

Prin urmare, Cărţile de Slujbă pot fi socotite, pe drept cuvânt, *summa theologiae orthodoxae.*

Interesul pentru fixarea unui text critic al Cărţilor de Slujbă şi pentru studiul lor doctrinar, aghiografic, imnografic şi chiar iconografic, a crescut uimitor.

Acest interes, pare susţinut la un nivel, cu totul impunător, în lumea teologilor eterodoxi, şi în deosebi, a celor romano-catolici.

Lucrarea d. *Pantelekis: Les livres ecclésiastiques de l'orthodoxie* (vezi: Irenikon, t. XIII) şi-a luat sarcina de a ne informa, obiectiv şi documentar, asupra nevoii de a adânci şi a rezolva problemele legate de editarea şi valorificarea Cărţilor de slujbă ale Bisericii noastre.

Cercetările lui Baumstark Beauduin, Bouvy, Cabrol, Casel, Charon (Karalewsky), Guardini, Gueranger, Kirchhoff, Leclerq, De Meester, Moreau, Pitra, Puniet, Salaville. ş. a. sunt o dovadă de interesul din ce în ce mai mare pentru studiile liturgice.

Studiile întreprinse de mânăstirile Maria Laach, Beuron, Amay sur Meuse, Mont César, Maredsous, Grottaferrata, etc. şi-au câştigat un renume universal.

Nu putem, însă, uita pe Arseniev, Bartolomeu din Kutlumusi, Dimitrievsky, Dukakis, Galanos, Ghedeon, Hrisant, Kurilas, Lebedev Mitrofanovici Pantelakis, Papadopulos Hrisostom, Nae Popescu, etc. — nici muntele Atos, Neamţul, Râmnicul, Snagovul.

In acest sobor de ostenitori, în câmpul liturgic trebuie să-şi fixeze, neapărat un loc şi nu periferic, omiletul ortodox, întrucât, precum am arătat, Cărţile de Slujbă sunt un isvor esenţial al predicii, adică al învăţăturii şi vieţii ortodoxe.

Nu se cade să uităm că, pe vremuri, poporul nostru, necunoscător de slovă, din ascultarea citirilor şi cântărilor sfintelor slujbe şi-a îmbogăţit cunoaşterea şi trăirea lui religioasă.

Iar cărţile, care au avut mai multă trecere la el, au fost: psaltirea, acatistierul, ceaslovul, octoihul mic şi vieţile de sfinţi.

Nu veţi întâlni niciodată în sânul, în şerparul sau în traista lui, Noul Testament, pe care nu l găsim nici chiar pe iconostasul aflător în smeritele chilii ale călugărilor.

A fost, deci, o vreme când la noi nu se putea vorbi de un „analfabetism" religios, cam cum s'ar putea vorbi azi.

Cu bunăcuviinţă împărtăşindu-se, de darul ascultării şi înţelegerii adânci a Sfintelor Slujbe, românii, puteau fi socotiţi, pe drept cuvânt, nişte prea luminaţi *bogoslovi.*

Le erau de ajuns acestor oameni, de demult, dreapta mărturisire a Bisericii, pe care o ştiau pe de rost şi o trăiau, fără scăzământ, din sfintele ei cărţi de Slujbă, din care le citeau, aşezat, în smeritele străni ale bisericuţelor noastre de lemn, dascălii cuceriţi, evlaviei, începătorii, în deobşte cu călugării şi preoţii, ai culturii româneşti.

In Cărţile de Slujbă găsim o desăvârşită întocmire între Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, de oarece textele liturgice, care nu au fost scoase din Sfânta Scriptură, au fost luate din isvorul cel preacurat al Sfintei Tradiţii.

Iar această minunată a lor întocmire, a fost lucrarea Bisericii.

Prin urmare, întreaga învăţătură a Bisericii se află cuprinsă, ca într'o „enciclopedie", în Cărţile de Slujbă.

Pe temeiul lor, s'ar putea alcătui cea mai desăvârşită teologie dogmatică şi pastorală.

Slujbele, înseşi, cuprind şi învaţă adevărurile Bisericii.

Prin ele şi prin cărţile în care se cuprind, Biserica şi-a împlinit, peste veacuri, lucrarea ei de propoveduire în obştea dreptmăritorilor.

Când predicatorii, vor începe să predice, din nou, din Minee, Octoih, Triod, Penticostar şi Vieţile Sfinţilor, ei vor putea predica, în adevăr, ca Sfinţii cari au alcătuit aceste cărţi odinioară.

Credincioşii se vor simţi împăcaţi, în cugetul lor creştin, auzind din gura părinţilor lor, graiurile cărţilor sfinte, pe care ascultându-le ei şi la sfintele slujbe, le vor putea înţelege mai limpede şi urmări cu mai mult spor duhovnicesc.

Printr'o asemenea predică, deci, credincioşii îşi vor putea lămuri, mai deplin şi rostul sfintelor slujbe, iar prin ele vor înţelege mai adânc tâlcul grăitorilor de Dumnezeu.

Şi, iată, în acest chip, ei vor ajunge să fie în acelaşi timp, şi *ascultători* şi *făcători* ai Cuvântului mântuitor.

Predica îşi va putea păstra unitatea ei de doctrină şi stil, înlăturându-se, astfel, anarhia acelei predici tematice de inspiraţie subiectivă atât de suspectă şi de discutabilă, şi deschizându-se, din nou, drumul şi gustul pentru omilia patristică, predica clasică a Bisericii.

Să nu uităm că Sfintele Cărţi de Slujbă, **au predicat**, veacuri de-a rândul, din *amvonul smerit*, care a fost *strana*.

Avem îndestulătoare dovezi că din amvon omilia a coborât în strană, adică, în cântările cărţilor de slujbă.

De aceia, pe vremuri, preotul *nu predica* ci *slujia*. El nu râvnia să ajungă un mare *predicator*, ci un bun *slujitor*.

Iar poporul cel rumânesc era, pe atunci, un sobor de sfinţi, care, la nevoie, pentru a-şi apăra credinţa, se prefăcea într'unul de mucenici.

Deci, şi Sfântul Altar şi strana *predică*. Ce altă predică, după alt canon decât al lor, le-ar putea lua locul ?

Şi acum, de încheiere: să începem să ne alegem, din nou, texte, pentru omiliile noastre, din Cărţile de Slujbă, din tropare, condace, antifoane, acatiste, sinaxare, etc., să le tâlcuim, cu ajutorul altor texte, din aceleaşi cărţi, să folosim graiul lor curat, împodobit şi curgător şi să răspândim, astfel, prin cuvântul şi vieaţa noastră, mireasma sfinţeniei lor.

Şi să nu uităm, iarăşi, că în aceste bătrâne Cărţi de Slujbă, găsim cea mai bună tâlcuire, *adevărata tâlcuire*, a Sfintei Scripturi, *tâlcuirea Bisericii însăşi*, ceiace înseamnă, înlăturarea, din capul locului, a oricărei putinţe de abatere şi rătăcire dela drumul cel bun al dreptei credinţe şi al bunei cinstiri.

Preotul Grigorie Cristescu

Cântarea corală în biserica noastră românească

Ziceam în numărul 1 al *Predaniei*: „Dar despre ceea ce ar trebui să fie şi cum înţeleg eu să fie cântarea corală bisericească pe care o iubesc şi o doresc unde trebue şi când trebue — voiu vorbi într'un număr viitor".

Despre asta scriu acum. *Cântarea corală bisericească trebuie să se inspire din cântarea tradiţională bisericească.* Ce vreau să spun prin aceasta? Vreau să spun că temele întrebuinţate să fie teme adequate folosinţei lor, deci Domnului şi altarului său. Ele să împrăştie aroma caldă, bine mirositoare a rugăciunii, ce este întărită şi îndoită prin adaosul artei muzicale. Temele să fie luate din însăş patria lor de naştere şi de desvoltare, apoi repuse în aceiaş patrie, cu ştiinţă nouă, bine chibzuită şi bine utilizată, ca nu cumva să le schimbe fiinţa, să le altereze puritatea, să le întunece seninătatea.

Nu vreau iarăş să spun că orice temă tradiţională bisericească are valoarea pe care noi o scomptăm aci. Şi într'asta stă toată chestiunea: *greutatea priceperii şi alegerii acestor teme.* Trebue o pregătire destul de lungă şi serioasă, un discernământ integru şi o dispoziţie sufletească alta de cât cea pe care ţi-o dă rutina, sau sentimentul comun de apreciere şi acceptare a formelor în care se înfăţişează artele în de obşte.

O dispoziţie sufletească creată de acel adânc sentiment de pietate, de credinţă şi de slujire Domnului. Fără acest sentiment ce se manifestă în fel şi fel de chipuri, pe o gamă foarte întinsă, nu vei fi niciodată în stare să alegi temele cele mai potrivite, să le lucrezi sub vraja inspiraţiei şi să le înfăţişezi cu simplitatea, curăţia, duioşia şi veselia îngerilor.

Aţi văzut poate vreodată reprezentat un grup de îngeri săltând şi cântând din gură şi instrumente la picioarele tronului Dumnezeirei, în vr'o biserică occidentală? Aţi privit vreodată în pictura bisericilor noastre, smerenia şi pietatea îngerilor ce slujesc Domnului Iisus la săvârşirea liturghiei îngereşti?

Ei bine, dispoziţii sufleteşti asemenea acestora trebue să manifeste cei ce vor să înfăţişeze cântare corală în biserica noastră. Cântarea corală nu este o simplă exhibiţie muzicală, oricât de artistică ar fi; ea este mult mai mult.

Ea e părtaşă, împreună—lucrătoare, în măsura cuvenită, la jertfa ce se aduce, ori de câte ori se săvârşeşte sfânta liturghie, care jertfă nu este numai o închipuire sau un simbol.

Ca atare arta corală asistă prin participare la un lucru mult mai mare şi mai de preţ de cât se socoteşte, şi de aci datorinţa ei de a utiliza temele lăsate de sfinţii părinţi poeţi şi melozi, cari au scris sub inspiraţia Duhului Sfânt. Alegerea temelor este chestiune de viaţă pentru cântarea corală bisericească. Aş putea zice că tema muzicală religioasă este sufletul cântării corale. Neexistând această temă, cântarea corală este o materie căreia se caută să i se dea viiaţă prin procedeie care nu sînt în genere fericite.

Evident temele religioase pure sînt foarte pretenţioase. *a*) Ele trebue să fie însoţite de acea dispoziţie sufletească de care amintii mai sus. Fără aceasta ele nu mai sînt ele. Li s'a răpit, printr'o străină înfăţişare, tocmai ceea ce formează unitatea lor, fiinţa lor.

Am asistat de multe ori la liturghii cântate de călugări benedictini, la unison, şi am rămas în adevăr — nu aş putea spune uimit — mulţumit. Şi nu numai eu, care eram preot ca şi ei, dar mireni, muzicanţi de meserie, s'au simţit chiar datori să însemne în ziare şi în reviste, latura artistică a cântării bisericeşti, în cuvinte cari întrec închipuirea multora dintre muzicanţii noştri. Secretul era următorul: călugării redau cântarea bisericească tradiţională, fără preocupări de efecte, în toată simplitatea şi cuviinţa ei.

Desigur, temele pur religioase sînt mai greu de înţeles, atât de executant cât şi de auditor, dar trebuie să ne decidem a face educaţia amândorura în ce priveşte cântarea corală bisericească.

Temele religioase pure sînt simple; dar tocmai această simplitate le face să fie mai greu de executat şi mai puţin în gustul lumii.

Eu însumi am făcut constatarea, că, cu

cât cineva este mai superficial, cu atât înţelege mai greu puritatea şi simplitatea temelor bisericeşti. Mai mult încă: neînţelegerea lui merge chiar până la aversiune pentru aceste teme.

Şi am mai remarcat că cultura generală a unora — chiar când nu sînt muzicanţi — îi ajută să facă deosebirea categorică între o temă bisericească, — potrivită scopului ei — şi între o temă profană, foarte nepotrivită utilizării ei, — chiar când are un accent religios. La excluderea temelor bisericeşti şi la aversiunea manifestă pentru cântarea cu caracter bisericesc, contribuie şi faptul nepregătirii totale a multor diriginţi de coruri, cari urmăresc efecte artistice-muzicale, fără nici o preocupare de cântarea bisericească.

Poporul, în nepregătirea lui şi chiar alţi credincioşi, cari s'ar presupune că ştiu acestea, primesc mai de grabă ceea ce îi mişcă la suprafaţă, ceea ce îi mulţumeşte fără efort, ceea ce se stabileşte între o absenţă de o parte şi o bănuită prezenţă de alta, de cât ceea ce pretinde o participare şi o frământare sufletească.

Şi când mergi de peste 70 de ani pe această cale, în adversitate pentru cântarea bisericească şi în stricarea, falsificarea înţelesului şi gustului artistic al poporului, apoi de la sine se înţelege că propovăduirea mea pentru adoptarea temelor pure tradiţionale — păstrate de cele mai bune şi sigure izvoare — în cântarea corală bisericească, întâmpină mari greutăţi şi se izbeşte de obstacole anevoie de trecut. Şi totuş propovăduirea mea, constat că, nu este fără răsunet.

Mulţi, foarte mulţi credincioşi s'au convins, că actuala cântare corală bisericească nu corespunde scopului său. Caracterul ei este străin bisericii noastre. Prea mult se dansează, prea mult se colorează profan, prea mult efect de teatru şi de ateneu popular în cântarea bisericească!

Se cere mai multă sobrietate, mai multă seninătate, mai multă sinceritate în cântarea corală bisericească. Actuala dislocare de raporturi între liturghie şi artă, între pietate şi efect, între sinceritate şi ipocrizie să fie înlăturată; să nu mai existe. Mă adresez în deosebi credincioşilor bisericii noastre, ca să ajute la înscăunarea cântării bisericeşti, în cântarea corală. Ei, credincioşii fie că sînt, fie că nu sînt muzicanţi, pot, parte prin cultura lor, parte prin rostul lor în trebile bisericeşti, să contribuie în largă măsură la netezirea drumului spre adevărul, limpede pentru oricine: că în biserică cântarea bisericească trebue să însoţească sfânta liturghie. Credinciosul când vrea să asculte muzică profană merge aiurea: la operă, la teatru, la săli de concerte, la ateneie populare chiar. La biserică se impune să asculte muzică bisericeassă. Şi cu cât credinciosul va fi mai înţelegător în distincţia stilurilor, cu atât pretenţia sa va fi mai bine formulată şi mai cu temei susţinută. Muzica bisericească nu este lucru de ruşine pentru nimeni (afară numai dacă cineva nu este slab de minte); iar cântarea corală bisericească, inspirată din cântarea tradiţională, este tocmai ceea ce trebuie bisericii noastre. Câmpul de exploatare este destul de întins. Varietatea temelor şi belşugul modurilor oferă muzicanţilor — mai ales când ştiinţa se va însoţi cu credinţa, în inima lor — un izvor nesecat de inspiraţie.

Deci, *cântarea corală bisericească să se inspire din cântarea tradiţională bisericească.*

Până vom ajunge să avem o astfel de cântare, *în întregul ei*, să folosim din actuala cântare corală tot ceea ce nu are un caracter prea pronunţat profan. Iar mulţimea de cântări profane crescută pe trunchiul muzicii corale bisericeşti asemeni ciupercilor pe trunchiul şi ramurile arborilor, să fie pusă la index.

Pr. I. D. Petrescu

Sfinţii Părinţi în rumâneşte

Consiliul Central Bisericesc — organul executiv al Sfântului Sinod — a intervenit, din nou, la facultatea de teologie din Bucureşti pentru începerea lucrului de tălmăcire în rumâneşte a scrierilor Părinţilor şi Scriitorilor bisericeşti. Este aceasta o dorinţă mai veche a Părintelui Patriarh. Acum şapte ani de zile, cu prilejul unei aniversări, Părintele Patriarh îşi mărturisise gândul, scump înalt prea sfinţiei-sale, de a strânge, într'un mănunchiu, pe toţi învăţaţii teologi români, clerici şi mireni, spre a începe cu dânşii traducerea colecţiei *Migne*. Evident că aşa formulat, gândul înaltului prelat nu putea entuziasma. Fiindcă a vorbi de „Migne" în rumâneşte înseamnă a glumi. Colecţia Migne numără nu mai puţin decât 379 de tomuri: *serta greacă* (coborând până la anul 1439) 162 tomuri; *seria latină* (coborând până la anul 1216) 217 tomuri. (Este singura ediţie aproape complectă. *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum*, Vindobonae, cuprinde doar 67 volume; colecţia *Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*, Leipzig, 48 volume; *Bibliothek der Kirchenväter*, München, 61 vol. (seria I) + 18 vol. (seria II). Aşa că e greu să vorbeşti de traducerea în rumâneşte a colecţiei Migne. Dar nici nu e nevoe să fie tălmăcită întreaga colecţie.

Nu ştiu dacă onoratul consiliu a renunţat, sau nu la gândul de a cere tălmăcirea scrierilor părinteşti şi după ruseşte şi franţuzeşte. Dacă n'a renunţat, trebue lămurit că o astfel de operă nu poate fi de vreun folos real. Tălmăcirile nu pot fi făcute decât după greceşte şi latineşte. Odată câştigată această poziţie, se pune întrebarea: *are biserica rumânească, astăzi, oameni pregătiţi pentru această muncă?*

Eufrosin Poteca — un călugăr paşoptist, puţin haiduc, dar om cu ştiinţă de carte — spune, în prefaţa uneia din tălmăcirile sale, că „tot tălmăcitoriul trebuie să ştie doao limbi bine: din carea şi în carea tălmăceşte". Poteca nu era prea pretenţios când cerea tălmăcitorului cunoaşterea adâncă a limbei „din carea şi în carea". Dificultatea nu e trecută prin împlinirea celor două condiţiuni. Cunoscând bine cele două limbi se întâmplă, prea adesea, ca tălmăcirea să fie, sau „o frumoasă necredincioasă", sau o credincioasă oribilă. Mai este nevoe de mult talent; de un simţ al limbii, care, singur, te poate ajuta. Iar tălmăcitorului de scrieri părinteşti i se mai care să fie *teolog*. (Şi nu mă gândesc, deloc, la titluri academice, la calificaţii oficiale). De se poate, tălmăcitorul să fie călugăr.

Pentru ilustrarea adevărului că nu este suficient să cunoşti două limbi spre a tălmăci bine din una în alta, să-mi fie îngăduit a deschide aci o paranteză. In întreaga biserică rumânească cel mai înalt prestigiu în materie de ştiinţă teologică îl are facultatea de teologie din Bucureşti. Dintre profesorii de acolo, cel care trece a şti mai bine greceşte (conferenţiază în greceşte) este profesorul Teodor M. Popescu. Acesta a tradus, nu demult, din greceşte, *Enciclica patriarhilor ortodocşi dela 1848*. O lucrare foarte utilă obştii noastre ortodoxe. Ei bine, ştiţi cum traduce d. Popescu expresia *ἡ μάχαιρα πνεύματος*, din epistola Sfântului Pavel către Efeseni, cap. VI, vers. 17? Vorbeşte acolo Sfântul Pavel despre armătura creştinului împotriva celui rău. Îndeamnă pe sfinţi să îmbrace *„platoşa dreptăţii"* (vers. 14); să ia *„pavăza credinţei"* (vers. 16); să pună *„coiful mântuirii"* (vers. 17); şi *„τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος"* (vers. 17). D. Popescu a tradus expresia cu: *„cuţitul Duhului"*. (Probabil fiindcă d-sa ştie — d. Popescu şi-a făcut studiile la Atena — că Grecii taie plăcinta cu „máhera". Vezi şi *Pernot*, Lexique grec-moderne français), Inseamnă, de aci, că d. Popescu nu ştie greceşte? Nicidecum. Înseamnă, însă, altceva: înseamnă că d. Popescu nu e *teolog*. (Cu toate că d-sa e doctor *în teologie*). Fiindcă, iată, d. Popescu n'a priceput să folosească ajutorul pe care i-l da *chiar textul* pe care-l traducea. In adevăr, textul — în traducerea d-sale — este acesta: *„Biserica cea catolică, primind chiar din scutecele ei armătura lui Dumnezeu şi apucând cuţitul Duhului, „care este cuvântul lui Dumnezeu", (Efeseni VI, 17) a fost nevoită să le combată"...* Dar la Efeseni, VI, 17, nu e vorba de cuţite. Ci de *sabie*. De *sabia Duhului*. Expresia *„ἡ μάχαιρα πνεύματος"* — foarte des întâlnită în epistolele Sfântului Pavel — aşa se traduce: „sabia Duhului". Fiindcă atunci când pui platoşa, coiful şi scutul nu-ţi complectezi armătura cu un briceag.

Expresia aceasta aşa o găsim şi în *Vul-*

gata. Iar comentatorii *acestui text* (Efeseni, VI, 17) la care îl trimitea pe d. Popescu enciclica patriarhilor, aşa îl traduc. (Vezi: „*l'épée de l'Esprit*" în *Fillion*, La Sainte Bible Commentée, tome VIII, Paris, 1915; „*das Schwert des Geistes*" în *Bauer* (Walter), Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des N. T., Giessen, 1928). D. Popescu n'a ştiut nimic despre „sabia Duhului". Şi nici nu s'a ostenit cu indicaţia dată de textul generos.

Dar dacă aşa stau lucrurile, — dacă ne găsim în starea aceasta, ce este de făcut? Fiindcă ceva trebue, totuşi, făcut.

Atâta vreme cât nu vom avea cunoscători de greceşte şi latineşte, cari să fie totodată şi *teologi* şi oameni cu simţul limbii româneşti, să ne astâmpărăm! Că nu se poate face lucru folositor.

Putem face, însă, altceva: *putem reedita ce avem noi, în chirilică, din literatura părintească.* Putem transcrie, putem da în slovă nouă şi graiu îndreptat — ajutându-ne, acolo unde într'adevăr va fi nevoe, de textul original — scrierile Sfinţilor şi ale Dascălilor. Fiindcă înaintaşii noştri ştiau şi greceşte şi rumâneşte şi erau bogoslovi, — trăiau adevărurile Cărţilor. Deaceea nu greşeau. Făcând această operă, ne vom regăsi pe linia nevoilor sufleteşti ale neamului nostru creştin. Căci înaintaşii noştri au tălmăcit din Scriitori şi din Părinţi ce le-a trebuit lor. Şi ei ştiau mai bine decât noi ce este de folos sufletului. Dau aci o listă de aceste tălmăciri în limba rumânească, cu indicaţia locului şi anului primei ediţii. Fiidcă cele mai multe n'au rămas la prima ediţie. Unele au cunoscut şi ediţia VI şi VII.

Sfântul Ioan Gură-de-Aur: Mărgăritare (Bucureşti, 1691); Şase cuvinte pentru preoţie (Buc., 1820); Cuvânt la Tăierea Capului (Buc., 1820); Puţul (Buzău, 1833); Impărţirea de grâu (Buzău, 1833).

Sfântul Grigorie din Nazianz: Cuvânt pentru preoţie (Buc., 1821).

Sfântul Vasilie al Cezareei: Epistolă (Buc., 1820).

Sfântul Vasilie şi Sfântul Grigorie: Cuvinte puţine oarecare (Buc., 1826).

Sfântul Grigorie Nissul: Cinci cuvinte (Buzău, 1838).

Sfântul Atanasie cel Mare: Sinopsis (Râmnic, 1783); Intrebări şi răspunsuri teologhiceşti (Neamţul, 1816).

Sfântul Ioan Damaschinul: Descoperire cu amăruntul a pravoslavnicei credinţe (Iaşi, 1806); Logica (Buc., 1826).

Sfântul Efrem Sirul: Cuvinte şi învăţături (Neamţul, vol. I 1818, vol. II 1819, vol. III 1823).

Sfântul Isaac Sirul: Cuvinte (Neamţul, 1819).

Sfântul Teodor Studitul: Cuvinte (Râmnic, 1784).

Sfântul Ioan al Sinaiului (Scărarul): Scara (Neamţul, 1814).

Sfântul Macarie cel Mare (Egipteanul): Omiliae (Buc., 1775).

Sfântul Dorofteiu (Pustnicul): Cuvinte (Râmnic, 1784).

Sfântul Grigorie Palama: Două cuvinte pentru purcederea Prea Sfântului Duh (Buzău, 1832).

Sfântul Cassian Râmleanul: Pentru cele opt gânduri ale răotăţii; Epistolă către Leontie egumenul (Buzău, 1833).

Sfântul Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului: Voroavă de întrebări şi răspunsuri (Buc., 1765).

Augustin: Cugetări; Singuratece cuvinte; Pentru privirea lui Hristos; Pentru sdrobirea inimii (Neamţul, 1814).

Teodorit al Kirului: Cuvinte zece (Buc., 1828); Tâlcuire la cei o sută cincizeci de plasmi (Buzău, 1840).

Fotie patriarhul Constantinopolului: Epistolă de obşte (Buzău, 1832).

Ghenadie patriarhul Constantinopolului: Epistolă (Buc., 1820).

Tarasie patriarhul Constantinopolului: Epistolă (Buc., 1820).

Athanasie dela Paros: Arătare a dumnezeeştilor dogme ale credinţei (Nemţul, 1816).

Evghenie Arhiepiscopul, Bulgariul: Indeletnicire iubitoare de Dumnezeu, la cele cinci sfinţite scripturi ale lui Moisi, în 5 tomuri (Iaşi 1815—1819).

Nil al Solunului: Carte sau lumină (Râmnic, 1760).

Nicodim Aghioritul: Carte sfătuitoare pentru păzirea celor cinci simţiri (Neamţul, 1826).

Iosif Vrienie, Cuvinte 22 (Buzău, 1832).

Pe lângă toate acestea, bogatele *Cazanii, Chiriacodromioane, Tâlcuiri* (la Evanghelii, la Apostol, la Antifoane). Apoi cărţile duhovniceşti, de mare circulaţie, alcătuite „dela mulţi Părinţi şi Dascăli". Notez aci o parte din ele:

Nevăzut războiu, (Neamţul, 1826).

Uşa pocăinţii, (Braşov, 1812).

Indreptarea păcătoşilor (Iaşi, 1768, ed. II);

Carte de iertarea păcatelor (Buc., 1745); *Învățături pentru ispovedanie* (Buc., 1764); *Alfavita sufletească* (Iași, 1785); *Lafsaicon* (Buc., 1760); *Carte folositoare de suflet* (Buc., 1799); *Floarea Darurilor* (Snagov, 1700); *Pustia dragoste* (Sibiu, 1786). Adăogați la toate acestea tălmăcirile aflate în sute de *manuscripte*, din veacurile XVII, XVIII și XIX, pe care *le avem*, și veți recunoaște că înaintașii noștri n'au fost mai puțin teologi decât noi cei de azi, grabnici în a crede că teologia românească dela noi începe.

G. Racoveanu

Bucură-Te, tăinuitoarea sfatului celui nespus!

Bucură-Te, Maica Luminii cei neînserate!

Bucură-Te, raza zilei cei de taină!

Bucură-Te, ceiace luminezi pe tăinuitorii Treimii!

Bucură-Te, ceiace arăți pe filosofi neînțelepți!

Bucură-Te, ceiace ai rupt vorbele cele încurcate ale Atinéilor!

Bucură-Te, ceiace ai stricat pe stricătorul gândurilor!

Bucură-Te, că au înnebunit întrebătorii cei cumpliți!

Bucură-Te, că s'au vestejit făcătorii de basne!

(Din Acatistul Prea Sfintei
Născătoarei de Dumnezeu)

Bogăţii ale orientului ortodox în bibliotecile Parisului.

La Biblioteca Naţională din Paris se găseşte un foarte mare număr de manuscrise greceşti, adunate în bună parte de prin mânăstirile Greciei, Macedoniei, Constantinopolului, Asiei Mici, Egiptului, Ierusalimului şi Muntelui Sinai. Oricât ne-am bucura, că aceste preţioase documente sînt păstrate şi ne sînt puse la dispoziţie, în săli de lectură şi studii, bine utilate şi confortabile, oricât de largă şi binevoitoare este primirea ce o întâmpinăm acolo, totuş când ne gândim, că aceste bogăţii nepreţuite au aparţinut Orientului nostru ortodox, o nespusă mâhnire se aşterne pe sufletul nostru. Şi închinarea se preface în amărăciune; amărăciunea celui ce se vede despuiat de bunurile sale, chiar când aceste bunuri sînt bine păstrate, bine păzite şi cu înţelepciune întrebuinţate. O astfel de amărăciune am încercat, mai adânc, în vara trecută, citind pe prima pagină a unui splendid evangheliar notiţa următoare:

Codex iste emptus est, a me, Ianinae in Epiro, mense februarii 1888. Erat tunc monasterii dicti **Spilaion,** *in loco qui dicitur* **Grevena** *nec longe distat a Ianina. Ejusdem monasterii fuerunt quatuor alii codices a me empti et postea inter Parisinos conlocati.*

Romae, 12 Martii, 1888.

Batiffol pr.

Evanghelia aceasta, din veacul al XI, complectă, are 329 foi (25.8 × 19.5). Este scrisă de mâna unui Petru Grămăticul şi sfârşită (această sfântă şi preacurată carte, spune însemnarea de la folio 329r) în luna Ianuarie, anii 6578 (1070). Manuscrisul are cota supplément grec, 1096.

Nu numai că această evanghelie este foarte frumos scrisă, dar pe lângă evanghelii mai are Apostolii şi Profeţiile din Vinerea cea mare, cari nu se găsesc în multe manuscrise. Notaţia textelor evanghelice este foarte clară şi totdeauna cu roşu. Pe folio 1 verso sînt chipurile celor patru evanghelişti, aşezaţi în cruce, astfel:

Sfântul Ioan Teologul	Sfântul Luca Apostolul
Sf-tul Marcu Apostolul	Sf. Matheiu Apostolul

Chipurile sînt splendide miniaturi bizantine, ca desen şi colorit.

Spun acestea, pentru că acest manuscris a servit ca model şi a fost imitat de copistul unui alt evangheliar. Ancien fond grec 64, din veacul XII, ţinut la mare rezervă.

Şi când am citit nota lui Pierre Batiffol m'au năvălit mulţime de gânduri şi mi-am zis:

Legăturile noastre cu sudul şi sud-estul creştin ortodox au fost mult mai strânse şi mai vechi. Am patronat odinioară cele patru patriarhii ale Răsăritului ortodox, ca să nu mai vorbesc de Sfântul Munte şi de Sinai. In biserica noastră românească şi prin mânăstirile noastre cartea şi limba grecească au fost în mare stimă şi vază.

Ortodoxia noastră s'a confundat, ca să afirme unitatea ortodoxă, cu întregul răsărit Numele voevozilor noştri au fost pomenite la prestoalele patriarhiilor răsăritene, căci doar erau făcători de bine ai Sfintelor lăcaşuri de închinare ale Răsăritului. Ba am avut voevozi, înţelegători şi iubitori ai cărţii şi culturii, în cât concurau pe unii regi ai Apusului.

Atunci cum se face, că din preţioasele urme ale trecutului nimic nu mai aflăm, nici prin mânăstirile noastre, nici prin mitropoliile noastre, nici prin bibliotecile noastre ?! Vorbesc de acest fel de documente, cari au servit la slujba Domnului, căci doar prin mânăstirile noastre erau şi cărturari.

Se îndeletniceau monahii şi cu arta scrisului, cum dovedesc unele podoabe ieşite din mânăstirile moldoveneşti. Nu vor fi fost monahi cari să studieze Odisea, să studieze problemele lui Aristoteles, dar au fost destui cari citeau pe sfinţii părinţi, şi pe marii asceţi, îi traduceau şi-i copiiau. Au fost destui boieri luminaţi şi procopsiţi în limbi străine.

Atunci unde a intrat, unde a dispărut întregul tezaur ce păstră ortodoxia noastră şi unitatea noastră cu orientul creştin ?!

Dar osârdia noastră să fi murit cu totul ?! Să nu se găsească nimeni, dintre clerici sau mireni, care să se înfierbânte de dorul de a aduce în ţara noastră, bună şi creştină, urmele unui trecut de evlavie şi de unitate ?! Ca să studiezi un evangheliar din evul mediu trebue să te duci în bibliotecile Apusului ?! Ca să iei contact cu sufletul cărturăresc al Bizanţului nostru trebue să răscoleşti Apusul ?! In Orientul şi Sudul apropiat mulţi prelaţi, preoţi şi călugări au călătorit în timpul din urmă Cu ce au venit aceştia din orient ?! Cu ce au îmbogăţit evlavia noastră, cultura noastră ?! Cu ee au întărit unitatea ortodoxiei noastre ? Adus-au o carte măcar, un manuscris din veacuri îndepărtate, care să ne dovedească o neîntreruptă continuitate şi o statornică rânduială în ortodoxia noastră ?! Se zice, că unii au găsit că-i mai de preţ pentru unitatea ortodoxă să aducă din orient, ştofe, covoare, mătăsuri etc.

Şi cu adevărat amărăciunea mea s'a adâncit mai mult; mi-a fost ruşine de semenii mei, ce trăiesc în multe bunătăţi din mila lui Dumnezeu, din darul şi

prostia oamenilor. „Porfira şi visonul", desfătarea „în toate zilele luminat" sînt ruina bisericii, moartea ei. Biserica a trăit prin vrednicia morală a oamenilor ei, buni şi simpli; s'a întărit şi s'a făcut demnă de respect, prin cultura pe care a ştiut să şi-o însuşească, s'o apere, s'o susţină şi să o păstreze.

Şi acum se înţelege toată ciuda mea, când bogăţii ale Orientului nostru ortodox se găsesc aiurea, în depărtări, iar casa noastră e pustie.

Şi cine poate şti, dacă Petru Grămăticul din ţinutul *Grevenei*, nu va fi fost un Vlah ca şi noi, căci Grevena în Macedonia de sud este, şi neamul nostru în timpul acela era încă neam împărătesc!

Iar amărăciunea şi întristarea mea în bucurie se va preface, atunci, când pe scoarţa sau primul folio al unui vechiu evangheliar — să-i zicem — voi găsi scris, că a fost cumpărat de un vlădică sau de vr'un preot şi dăruit unei mari biblioteci din cuprinsul ţării noastre. Atunci voi plânge de bucurie şi voi scri chiar un logos egkomiasticos.

Vremea nu-i departe; căci bogăţiile prinţilor biserici sînt destul de mari, cerinţele unui călugăr destul de mici, nevoile culturale ale bisericii nenumărate şi aşteptările obştei îndrituite.

Pr. I. D. Petrescu

pe când pământul nu era rotund...

In vremile acelea se adunau Sfinţii Părinţi în „soboare a toată lumea" şi hotărau împotriva celor ce încercau „să mute fiinţa adevărului". Biserica, recunoscându-şi doctrina în hotărârile acestor soboare generale, le socotea pe acestea soboare „ecumenice".

In vremile acelea, însă... pământul nu era rotund. Mai precis: nimeni — nici Dumnezeu Duhul Sfânt — nu ştia că pământul e rotund. Fiindcă Galileu nu se născuse încă. Ne încredinţează despre aceasta un episcop: P. S. Ghenadie al Buzăului. Ascultaţi-l:

„Toate canoanele ce le avem sunt din epoca când nu se ştia că pământul este rotund şi că el se învârteşte în jurul soarelui. Descoperirea lui Galileu a revoluţionat lumea şi a precizat multe noţiuni despre viaţă, chiar şi unele concepţiuni dogmatice. Evident o formulare nouă va trebui dată astăzi multor canoane, în lumina cunoştinţelor ştiinţifice care stăpâneşte lumea". (*Vezi: Arhimandritul Zosima Târâlă şi Iconom Stavrofor Haralambie Popescu*, Pidalion *cu orânduire nouă şi tâlcuiri, Bucureşti 1933, prefaţă, p. V).*

P. S. Ghenadie, să o recunoaştem, este om de curaj. Crede că în soboarele ecumenice n'a fost Duhul Sfânt. *Că de aproape două mii de ani acest „Duh Sfânt" nu s'a arătat în Biserica lui Hristos. Că, prinurmare, soboarele în care s'a formulat* Crezul *şi s'au alcătuit* Canoanele *(fiindcă aceleaşi soboare au formulat, în acelaşi timp, şi una şi alta) au fost* adunări de oameni. *De oameni cari credeau că pământul e în patru muchii, sprijinit pe furci de lemn din care rod vârcolacii. Că aşa stând lucrurile, aceşti oameni, lipsiţi de cunoştinţele ştiinţifice „care stăpâneşte lumea", au făcut şi ei — ca şi înaintaşii lor Evangheliştii — ce au putut: au hotărât după puterea minţii lor puţine. Este vremea, deci, să trecem hotărârile lor prin infalibila sită a ştiinţei noastre, a celor de azi. Aceasta fiindu-i credinţa, P. S. Episcop, om de linie morală înţelege să şi-o şi mărturisească. In scris. Sub semnătură. Intr'o prefaţă la o lucrare despre canoane...*

In Arhieraticon, *la rânduiala hirotoniei episcopului, cetim că, atunci când se aduce alesul, cu cuvintele:* porunceşte, porunciţi... *arhiereii întreabă şi alesul răspunde, aşa:*

— *„Ce ai venit aici să ceri dela noi"?*
— *„Hirotonia arhieriescului har"!*
— *„Şi ce crezi"?*
— *„Cred într'unul Dumnezeu... Şi într'unul Domn Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu...* Şi întru Duhul Sfânt... carele a grăit prin Prooroci"...
—*„Pe lângă acestea, ce mai ai a ne mărturisi"?*
—„Pe lângă acestea, încă mai mărturisesc că voiu păstra şi voiu urma cu sfinţenie, până la suflarea mea cea mai de pe urmă toate canoanele celor şapte sfinte soboare ecumenice şi ale celor locale, învăţăturile de Dumnezeu purtătorilor Părinţi; tradiţiunile Sfintei Biserici Ortodoxe de Răsărit"...

Mă gândesc că, poate, P. S. Ghenadie n'a fost hirotonisit episcop după rânduiala aceasta, a Duhului Sfânt. Că poate va fi fost hirotonisit după rânduiala... lui Galileu. Fiindcă după mărturisirea de credinţă făcută în prefaţa lucrării amintite, Prea Sfinţia Sa stă, totuşi, în Biserică, Episcop, slujind la altarul Bisericii şi dela altarul El hrănindu-se...

Dumneata, cetitorule al acestor rânduri, crede mie că haosul din capul şi din sufletul Prea Sfinţitului de la Buzău nu e caz izolat. P. S. Ghenadie este tip reprezentativ

pentru vremile de azi. Şi atunci, gândeşte-te, bărbăteşte, la proporţiile dezastrului!

G. Racoveanu

Cel dintâi sobor al profesorilor de Teologie ortodoxă

a avut loc, la Atena, *între* 29 Noembrie *şi* 4 Decembrie 1936. *Au luat parte reprezentanţii tuturorfacultăţilor de teologie ortodoxă existente.*

Chestiunile asupra cărora s'au prezentat referate scrise sau verbale au fost:

I. Poziţia ştiinţei teologice în biserica ortodoxă:

a) *Fixarea principiilor fundamentale ale ortodoxiei.*

b) *Libera cercetare ştiinţifică în Teologie şi autoritatea bisericească (problemele eclesiologice).*

c) *Expunerea influenţelor exterioare asupra Teologiei ortodoxe după căderea Constantinopolului.*

1. Influenţe romano-catolice.

2. Influenţe protestante.

3. Influenţe filosofice.

d) *Noua teologie ortodoxă în raporturile ei cu teologia patristică şi noile concepţii şi metode teologice; Tradiţia în general.*

e) *Misiunea ştiinţei teologice pentru luminarea conştiinţei bisericeşti.*

II. Expuneri teologice asupra unor chestiuni bisericeşti

a) *Problema convocării unui sinod ecumenia*

b) *Felul de înţelegere a diferitelor biserici ortodoxe şi a hotărârilor lor în chestiuni generale şi urgente (de pildă, calendarul, căsătoria preoţilor, cântarea, posturile etc.) în cazul întârzierii convocării unui sinod ecumenic.*

c) *Serviciul pozitiv actual al ştiinţei teologice făcut Bisericii prin:*

1. Pregătirea codificării sfintelor canoane şi importanţa lor actuală?

2, Revizuirea critică şi publicarea textelor liturgice vechi.

3. Misiunea Bisericii ortodoxe (interioară şi exterioară).

d) *Ortodoxia şi problemele de azi ale vieţii:*

1, Biserica şi cultura.

2. Biserica şi statul.

3. Biserica şi chestiunile sociale.

III. Deziderate

1. O revistă de teologie ortodoxă.

2. Legături strânse între facultăţile de teologie.

Cum s'au desfăşurat şedinţele congresului şi ce hotărâri au fost luate, vom arăta într'unul din numerele viitoare ale „Predaniei"

Preotul Grigorie Cristescu

Deslegare...

Sfântul Sinod, în şedinţa de la 13 Martie 1936, ascultând referatul comisiunii asupra chestiunii stiliste din Basarabia, recunoaşte *că îndreptarea calendarului n'a fost reclamată de vre-o nevoe de ordin bisericesc; ci a fost înfăptuită pentru că aşa a cerut Statul. Care stat,* „acum când a fost ascultat nu dă ajutorul trebuitor". *Deaceia Sfântul Sinod, primind propunerea comisiunii, între altele, hotărăşte:*

„Dacă Onor. Guvern nu va lua măsurile cerute, Sf. Sinod se vede nevoit a da deslegare Episcopilor din Eparhiile cu stilişti să procedeze în aşa fel ca Biserica să nu se divizeze din cauza calendarului".

Iată o dovadă de seriozitate şi de tărie în credinţă!

Suntem cu toţii de acord asupra unui fapt: stilismul este astăzi *o primejdie şi pentru Biserică şi pentru Stat. Fiindcă de acum a trecut în regisoratul duşmanilor credinţii şi ai neamului nostru. Într'un sat din Basarabia s'a ridicat o biserică stilistă cu bani strânşi cu pantahuza. Pentru ridicarea acestei biserici* ovreii *au contribuit cu suma de lei 400.000 (patru sute de mii). Stiliştii aceştia sânt astăzi foarte bine organizaţi; după chipul celor de pe Nistru. Trebue să recunoaştem însă că în momentul în care Sinodul a făcut schimbarea calendarului* (pentru că aşa a cerut.., Statul) *cei mai credincioşi fii ai bisericii ortodoxe rumâneşti erau aceşti „stilişti"; aceşti oameni cari s'au opus la aruncarea,* fără motiv valabil, *a vechilor aşezări bisericeşti. Sinodul a făcut atunci păcatul. Marele păcat. Il are pe suflet. Acum, când cere măsuri energice împotriva* ereziei stiliste, *acelaşi Sinod declară că dacă guvernul nu-l ajută, el... se vede nevoit a da deslegare.*

Prea şi Inalt Prea Sfinţiţilor! Sfârşiţi cu farsa! Fiindcă sau stilismul este erezie *şi atunci* nu puteţi voi da deslegare; *sau nu este erezie, dar atunci de ce pe aceştia îi soco-*

titi cei mai mari dușmani ai Bisericii lui Hristos, iară cu rabinii, cu musulmanii (păgâni) și cu protestanții (eretici) va hiritisiți la toate zilele mari ca cu niște frați? (Frați întru ce, prea sfințiților?)

unul care știe...

Părintele *I. Popescu-Mălăești*, decanul Facultății de Teologie din București, scrie în foaia săptămânală „Dumineca Ortodoxă" (anul XIX, nr. 1—2) articolul de cu titlul: *Din Cuvintele Scripturii.* În acest articol părintele decan, om umblat mult prin Scriptură, aducând vorba despre un *omor* (pe care știe sfinția-sa că l-ar fi pus la cale „un om fricos și ticălos" împotriva unui tânăr, pe patul unui spital), găsește bun prilej pentru a ne arăta tot ce știe, din Scriptură, cu privire la omor. Scrie acolo, părintele decan, sub semnătură, următoarele:

„Știeam că omorul este semnul celei mai mari și mai grozave barbarii! Afară de caz de război, nu era îngăduit, în nici o împrejurare".

Cinstite Părinte Decane! Spune și nouă: *unde ai cetit sfinția-ta în Scriptură că în caz de război omorul este îngăduit?* Unde, părinte?...

Și ca nedumerirea sfinției-tale să crească, o a doua întrebare (fiindcă noi nu mergem, ca adventiștii, numa la Scriptură): cum tâlcuești sfinția-ta, părinte, o anumită hotărâre a Soboarelor de *a nu se primi, vreme de 3 ani de zile, la Sfânta Împărtășanie creștinul care vine de pe front, unde a ucis pentru Patrie?* Cum, Părinte?

(Întrebarea o punem numai așa... ca să încercăm adâncimea *științei* părintelui decan. Cu alt prilej îi vom arăta noi cum stă chestia cu Scriptura).

„dosarul chestiunii"

„Biserica Ortodoxă Română" (nr. 5—6, 1936), publică, la sumarele ședințelor Sinodului, următoarele:

„Sfântul Sinod, în urma cercetării actelor și referințelor date de membrii comisiunii ce a discutat cu delegația bisericii anglicane, în timpul ședințelor din 18, 19 și 20 Martie 1936, cu unanimitatea voturilor membrilor prezenți a luat hotărârea cuprinsă în dosarul chestiunii".

Atât! Despre conținutul hotărârii, nimic! Ea este la dosarul chestiunii. Iar dosarul chestiunii este, și nu este. Ca o lume întreagă să se agite, să acuze, să amenințe. Nu înțelegem de ce Sinodul ascunde „actele" și „hotărârea". Nu înțelegem, mai ales, de ce nu le publică acum, când — după cele anunțate prin „Universul" — se pare că Sinodul și teologii români ar avea motive să fie mândri de fapta lor. De ce nu le publică, totuși? Nu cumva este adevărat ce știm noi? Anume: că anglicanii refuză să se tocmească cu biserica românească *„cu formulele ei de credință mai inchizitoriale decât papistășismul"?*

Întrebăm pe membrii Sinodului Permanent dacă au, sau nu cunoștință despre ce afirmăm noi aci. Ori și întrebarea asta rămâne „la dosarul chestiunii"?

G. Racoveanu

NOTE

examenul de monah

În numărul trecut al revistei denunțam cetitorilor noștri preocuparea înaltei autorități bisericești pentru „cultivarea teoretică a vieții monahiste". Pe aceiași linie de înțelegere a rostului călugăriei se află și dispoziținea cuprinsă în art. 90 din *Statutul* pentru organizarea bisericii ortodoxe române (facerea Lapedatu). Stă scris acolo că cel ce vrea să fie monah trebue *„supus examenului de monah, în fața unei comisiuni anume instituită în acest scop, după care examen episcopul aprobă primirea și tunderea aceluia în cinul monahal dacă a împlinit vârsta de 30 ani".* Examenul acesta nu-l vor trece toți „candidații". Art. 90 spune: „dacă candidatul are studii teologice sau altfel de studii superioare, se poate aproba și fără examen și la vârsta de 25 ani".

Fiindcă, precum se știe, studiile superioare îți ajută să duci, cu ușurință, în cârcă greutatea făgăduinții călugărești: ascultarea, sărăcia, fecioria. (Teoretică)!

un pesimist

Părintele *I. Popescu-Mălăești*, profesor de ebraică la Facultatea de Teologie din București, vede lucrurile prea în negru.

Iată ce scrie, în revista pe care o conduce, despre starea de lucruri din biserica românească de astăzi:

„Nici o îndreptare nu poate veni în Biserică în vremea aceasta cu oamenii și cu legile de azi. Zi cu zi ni se macină și ni se duce credința și viața morală. Celor de sus și celor de jos le-a pierit simțul pentru nevoile neamului nostru. Ei nu văd astăzi decât banul. *In el stă toată puterea, tot viitorul. Nouă celor ce gândim mult asupra stării de astăzi ne este frică că vom avea soarta Spaniei".* (Dumineca Ortodoxă, an XIX nr. 11—12).

Cinstite părinte, care încasezi *sute de mii de lei pe an* numai din trântirea studenților (de câte 6 și 7 ori) la examenele de ebraică, fii liniștit! Nu te mai trece cu firea. Soarta Spaniei n'o vom avea. Dar s'ar

putea, prea bine, s'o avem pe *aialtă*. (Știi sfinția-ta pe care!).

Și atunci, crede nouă! sfinția-ta, foarte probabil, vei avea... soarta Belgiei...

G. R.

nedumerire

Cuviosul monah Ion Agachi *(român, modovan) ne scrie, din pustia Kireșa, din Sfântul Munte, o prea frumoasă scrisoare, prin care își mărturisește nedumeririle lui de pustnic față de cele ce se petrec astăzi în biserica ortodoxă românească. Din lipsă de spațiu publicăm aci doar un fragment din această scrisoare simplă. Spre rușinarea celor cu strâmbă știință de carte bisericească...*

„ Spune academistu Scriban că cumătria (cu anglicanii n. n.) au făcuto pentru că toate sectile protestante mărturisesc că Hristos e Dumnezeu. Bine, mărturisesc da mai trebue să mărturisească și așăzământu de lege al lu Hristos. Nu săș facă ei așăzământ de lege din capu lor. Că și diavolu mărturisește că Hristos e Dumnezeu, da tot diavol rămâne. Înger nu să face".

cam... subversiv

In „Dumineca Ortodoxă" (an. XIX, nr. 11—12), Părintele I. Popescu-Mălăești, redactorul, scrie „Doamnei Margareta Lucescu":

«Ce să mai vorbim de ce se petrece la țară? Elevii de școală nu mai zic nici preotului bătrân „sărut mâna" ci salută *cu salutul jidovesc* „sănătate"».

(Părintele Popescu — mare liberal, guvernamental— nu știe al cui e salutul ăsta „jidovesc"? Să fie vorba de neștiință? Ori de altceva!...).

G. R.

excludere

Părinții episcopi n'au aflat nici astăzi că monahii nu pot fi în nici un caz „excluși din monahism". Adică nu poate un monah să fie deslegat de făgăduința ascultării până la moarte, de făgăduința fecioriei și a sărăciei, și să fie alungat în lume.

Pentrucă aceste făgăduințe au fost făcute de bună voie, în fața lui Dumnezeu. Iar legătura față de Dumnezeu nu poate fi stricată nici chiar de un episcop.

Fiindcă noi credem că un călugăr nu poate, pentru abaterile lui, decât să fie canonisit, iar canonisirea nu se face decât în mânăstire, vom vădi aci pe toți episcopii cari practică măsura pașoptistă a „excluderii" din monahism.

Str.

CĂRȚI-REVISTE

Carte de rugăciuni, pentru tot creștinul,

cu un adaos care cuprinde sinaxarul Sfinților și Sărbătorilor de peste an, însemnări din tipic și o însemnare de icoanele făcătoare de minuni și de Sfintele moaște ce se află în Țara românească, *culese din scrierile Sfinților Părinți și din Cărțile de Slujbă bisericească și rânduite de* **Firmilian,** *ierodiacon la Sfânta Patriarhie. Cartea a fost tipărită cu purtarea de grije și cheltuiala așezământului de învățătură* Fundația culturală regală Principele Carol, *ca cel dintâi număr al* Bibliotecii „Albina", *și la apariția căreia a pus toată râvna D-l* **D. Ciurezu.**

Este cea mai bună și cea mai complectă carte de rugăciuni, apărută la noi. Părintele Firmilian și-a dat toată osteneala să facă o culegere potrivită pentru poporul nostru drept credincios — osteneală pe care o mare pricepere a lucrului, a dus-o la bun sfârșit.

Cartea e o bucurie. Împodobită cu chipuri din cărțile noastre vechi, cu slovă limpede înroșată cu roșu, ea este folositoare și preoților — nu numai credincioșilor mireni, prin arătările tipiconale și lămuririle de care sunt însoțite rugăciunile.

Așteptăm cu nădejde îmbelșugate roade duhovnicești de pe urma acestei cărți de rugăciuni, dăruite poporului nostru, în aceste zile de frământare.

Pr. Gr. C.

Viitorul

revistă bisericească și didactică, redactată de un comitet. Director: D. G. Boroianu. Anul XXV, N-rile 3—4, din 1 și 15 Februarie 1937.

Revista „Viitorul" apărută la Iași, cu mult înainte de război, sub conducerea actualului director, distinsul profesor D. G. Boroianu, ajutat cu mult devotament de răposatul Vasile Oiaga, a intrat în al douăzeci și cincilea an de apariție. Un sfert de veac! Ar fi putut avea o vârstă dublă, dacă n'ar fi fost nevoită să-și întrerupă apariția în timpul și multă vreme după războiul de reîntregire.

Astăzi decanul publicisticei bisericești își continuă regulata apariție pe aceiași linie trasată acum cincizeci de ani. Mai vioi și mai necesar poate decât altădată, „Viitorul" trece prin cenzura lui obiectivă toate evenimentele și aspectele vieții noastre bisericești, cu toată grija pentru Biserica românească și slujitorii ei.

„Predania", revistă de critică teologică, își exprimă desebita satisfacție, cu această ocazie, să prezinte cititorilor și un lucru bun, însemnat cu plus pe paginile ei.

Numerile din Fevruarie c., publică articole de mult interes şi de acută actualitate, semnate de d. Boroianu („Luaţi aminte" şi „Se modifică? Nu se modifică?"), I. Gh. Savin („La pregătirea bugetului" şi „Revenirea la mitropoliile istorice") etc.

Atragem, în deosebi, atenţia asupra articolelor d-lui Boroianu, în care vorbeşte despre modificările legilor bisericeşti care privesc în de aproape situaţia preoţilor.

„Predania" recomandă, cu încredere, cititorilor ei revista „Viitorul".

Ş. P.

SCRISORI

Cuviosului monah Ion Agachi, la pustia Kireşa din Sfântul Munte al Athonului.

Din pustia sfinţiei-tale ne scrii scrisoare de certare, Cinstite Părinte! Ai primit aci „Glasul Monahilor" din ţara românească şi din el ai aflat că numai patru gazete stau împotriva „cumătriei cu ereticii"; iar între aceste patru n'ai aflat „Cuvântul". Şi atunci, turburat în credinţa sfinţiei-tale, iei condeiul şi ne scrii o scrisoare — cât un omagiu — cerându-ne socoteală:

Ce s'a întâmplat cu voi? Ştiu că prin 1929 voi v'aţi ridicat împotriva stricării rânduelilor noastre cinstite; dar acum, când cei mari ai bisericii vor să schimbe minciuna întru adevăr, „Cuvântul", nu zice nimic. Tăceţi adânc. De ce nu scrieţi? De ce nu vă spuneţi credinţa voastră. Într'un fel, sau altul. Ori v'aţi vândut şi voi „papistaşilor"?

Cinstite Părinte Ioane, socoteala pe care ne-o ceri ne-a făcut mare bucurie. Află acum sfinţia-ta că vină nu avem: nici cumetria n'o iubim, nici papistaşilor nu ne-am vândut. Află, dar, sfinţia-ta că jurnalul „Cuvântul" stă, de patru ani de zile, cu lacătul la gură: i l-a pus Stăpânirea. Şi cum — ştii sfinţia-ta bine — ori ce stăpânire, de la Dumnezeu este *(pentru păcatele noastre), noi ne supunem.*

Acum am căpătat învoire să tipărim această „Predanie". Ţi-o trimetem cu multă bucurie. Şi să dea Dumnezeu s'auzim de bine, multă vreme, unii de alţii!

G. Racoveanu

INFORMAŢIUNI

Într'o şedinţă solemnă, în sala de festivităţi a palatului patriarhal, în prezenţa I. P. S Patriarh, I. P. S Alexandru mitropolitul Blajului; I. P. S. Alexandru arhiepiscopul catolic al Bucureştilor şi a clerului patriahiei, d. *Ioan Pangal*, mare comandor al Lojei naţionale de rit scoţian antic şi acceptat din România, a cetit următorul comunicat al conducerii Lojei:

„Faţă de confuziunea ce se face în marele public între Masoneria Naţională de Rit Scoţian Antic şi Acceptat şi alte organizaţiuni aşa zise masonice existând în România;

Faţă de atacurile nedrepte ce s'au dus şi se duc împotriva acestui ordin masonic, căutând a se acredita părerea că Masoneria Naţională Română ar fi antimonarhică, antinaţională şi anticreştină.

Ţine să proclame, odată mai mult, în mod hotărît, că această organizaţie şi membrii ei au fost întotdeauna însufleţiţi de un crez adânc monarhic, desăvârşit naţional şi profund religios.

Respinge deci orice insinuări cu privire la activitatea lor.

Şi, pentru a da dovada supremă a neţărmuritului lealism al conducerei şi membrilor ei faţă de Rege şf Monarhie:

Pentru a afirma spiritul şi sentimentele naţionale care îi însufleţesc;

Pentru a mărturisi cât de profund respectuoşi şi credincioşi sunt faţă de Biserica Creştină şi de Credinţa strămoşească;

Pentru a arăta în mod solemn că Masoneria Naţională Română nu este şi nu a fost niciodată o stavilă în desvoltarea Ţărei şi a Neamului, precum şi în calea, pe care Naţiunea Română înţelege să-şi urmeze destinul;

Pentru a dovedi dimpotrivă că în Masoneria Naţională Română comandamentele monarhice, naţionale şi creştine sunt baza fundamentală a spiritului ce o călăuzesc şi că atât conducerea cât şi membrii Masoneriei Naţionale Române sunt gata şi acum ca întotdeauna să facă orice jertfă pentru înlăturarea Patriei, a hotărât:

1. Masoneria Naţională Română de Rit Scoţian Antic şi Acceptat este şi rămâne dizolvată.

2. Toţi membrii, fără nici o excepţie, încetează de azi înainte de drept şi de fapt de a mai face parte din această organizaţie.

Dat şi făcut în Bucureşti, în strada Câmpineanu No. 45, în ziua de 24 Februarie 1937".

Nu ştim ce se va fi întâmplat, din Noemvrie 1936 până acum, de s'a putut ajunge la hotărârea de desfiinţare. Ştim că, cu adresa din 18 Noemvrie 1936. Masoneria Naţională Română, înainta Sfântului Sinod un Memoriu, împreună cu un exemplar din Constituţia şi Regulamentul Lojei Naţionale din România şi cu Anuarul Marei Loji Unite din Anglia. In acest memoriu se vorbea de o audienţă avută la Părintele Patriarh căruia, acum, i se cerea să facă modificările pe care înalt prea sfinţia-sa le va crede de lipsă la Constituţia şi regulamentul Lojei. Nu ştim dacă adresa din 18 Noemvrie — dimpreună cu anexele — va fi ajuns la Sinod. Nu ştim, iarăşi, dacă au mai fost audienţe la Părintele Patriarh. Acum ne aflăm în faţa comunicatului de mai sus.

Până la limpezirea lucrurilor — care nu va întârzia — nu ne grăbim să tragem concluziuni. Fiindcă nu vrem să nedreptăţim pe nimeni. Vom face doar câteva observaţiuni pe margina documentului de mai sus. Din documentul acesta rezultă că:

a) Ritul Scoţian Antic şi Acceptat din România se socoteşte (sau se socotea) singura organizaţiune masonică veritabilă. Celelalte organizaţiuni din ţară, sunt *«aşa zise masonice»*,

b) Masoneria Naţională Română, este (sau era) monarhică, naţională şi creştină.

c) Respinge, cu indignare, orice insinuări cu privire la activitatea ei.

d) Desfiinţarea Lojei s'a făcut din patriotism: pentru a dovedi că Masoneria Naţională Română n'a fost şi nu vrea să fie o stavilă în calea pe care Naţiunea Română înţelege să-şi urmeze destinul.

Din telegrama Părintelui Patriarh către M. S. Regele, vedem, iarăşi, că şeful bisericii ortodoxe rumâneşti se bucură mult de acest sfârşit, de această dizolvare.

Păstraţi toate aceste observaţiuni pentru vremea limpezirilor. Care nu e departe.

*

Ministerul de Interne, sezisat de Sfântul Sinod că mai sunt călugări cari colindă satele făcând propagandă pentru vechiul calendar, a dat următoarele dispoziţiuni organelor în subordine.

„Se vor cerceta actele tuturor călugărilor şi călugăriţelor ce vor fi întâlniţi prin sate sau oraşe, iar cei ce nu vor avea bilet de eşire din mânăstire, eliberat de stareţ, stareţă sau aprobat de episcopul de care depind, vor fi ridicaţi şi trimişi la episcopie, spre a li se cerceta situaţia. Nici un călugăr sau călugăriţă nu va putea părăsi mânăstirea de cât pentru motive temeinice, cu bilet de voie eliberat de stăreţie".

Intervenţia părinţilor episcopi are alt tâlc! Nu se omoară prea sfinţiile lor cu grija ordinei şi a păstrării dreptei credinţe. Ci noi credem că totul e făcut pentru a se scăpa de ieromonahul Dionisie Lungu, omul admirabil care scoate, în Bucureşti, *Glasul Monahilor*. Credem însă că nici de data asta nu vor isbuti.

*

Tribunalul Ilfov urma să judece cererea de a se acorda personalitate juridică asociaţiei de cultură şi muzică „Ştiinţa Creştină".

A ceastăorganizaţie are drept scop... „Studiul tuturor problemelor culturale, religioase şi etice pe cari le pune creştinismul omului în legătură cu Sfânta Scriptură",

Iar persoanele asociate pentru împlinirea acestui scop sunt d-nele: Ana Grigorescu, Henriette Irimescu, Ecat. Secară, Marie Beştelei, Ana Olănescu, Daisy Dimitrescu, Zulnia Sturdza, Alexandrina Folle şi Maria Sakelarie şi d-nii C. Mimy, H. Gerştenfeld, M. Babskow, S. Gauter, Cestacopol, M. Zimbal, C. Hallgarten, M. Constantinoscu, Al. Popa, V. Vaida şi D. Popa.

Din oficiu, d. preşedinte al tribunalului a pus în cunoştinţă părţilor avizul formal defavorabil — adică pentru respingerea cererii — ce l-a dat în cauză ministerul cultelor.

*

O delegaţie din sânul Sfântului Sinod s'a prezentat la d. ministru al Cultelor şi a cerut unele modificări la noua lege de organizare a ministerului Cultelor şi anume, cu privire la controlul ministerului în aplicarea bugetelor şi gestiunea financiară a centrelor eparhiale

S'au obţinut unele mici schimbări — mai mult retuşări de text cari n'au nimic comun cu importanţa modificării pe care au cerut-o înalţii prelaţi. D. ministru al Cultelor a rămas intransigent pe chestia controlului bugetelor şi a gestiunii financiare, argumentând că din cauza lipsei de legiferări în acest sens, s'au produs, în vremea din urmă, unele neînţelegeri în sânul bisericii.

Se spune că după plecarea părinţilor episcopi, un mucalit, ar fi făcut remarca: ăştia sânt ca şi cărbunii: dacă nu-i stingi, te ard; dacă îi stingi, te murdăreşti!

(Oare ce se va fi discutat, ca reflecţia mucalitului să fie îndreptăţită? !)

Predania *apare de două ori pe lună: la 1 şi 15 ale fiecărei luni.*

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacţie şi administraţie: **Preot Profesor Grigorie Cristescu, str. Barbu Văcărescu 107, Bucureşti, pentru „Predania". Tel. 2.33.77.**

Tiparul „OLTENIA". **LEI 10**